

JAN DECORTE/BLOET
COMP.MARIUS &
KAAITHEATER
DE SWARTE

24 NOVEMBER
20.15 UUR

'IK WIL ALTIJD DE PRINS ZIJN.'

*Jan Decorte pakt Shakespeares 'Othello' aan,
maar neemt hoofdrol niet voor eigen rekening*

Jan Decorte (Bloet) was toe aan een nieuwe Shakespeare, herinnerde zich dat acteur Kris Van Trier (Cie Marius) drie jaar geleden de titel 'Othello' had laten vallen en de keuze was gemaakt. Welkom bij de 'kindlijke', poëtische taal van 'Ne Swarte', waar de Moor van Shakespeare wordt gespeeld door de witte Kris. Het stuk gaat niet over racisme, maar over alles en niets, over het leven, dixit Decorte.

1

Jan Decorte: Ik was toe aan een nieuwe Shakespeare. Met de kleine 'Shakespeare-liga' die Bloet vormt met Cie Marius - Waas Gramser, Kris Van Trier en Herwig Ilegems - maakten we eerder Wintervögelchen (naar The Winter's Tale), Niks of Niks (naar Much Ado About Nothing) en Shylock (naar The Merchant of Venice). Drie jaar geleden al liet Kris Van Trier de titel Othello vallen. Ik ben daar toen bewust niet over beginnen nadenken, maar ik onthield zijn voorkeur wel. Tegenwoordig praat hij meer over Henry IV en V, maar goed.

En vervolgens ging het op de klassieke Decortiaanse wijze: originele tekst lezen en vervolgens uitbenen en in die prachtig primitieve taal herschrijven. Eén uur per dag als een razende roeland.

Precies zo. Ik heb acht dagen aan een stuk gewerkt: één uur per dag. Veertien dagen voor ik begon te schrijven las ik het stuk op dezelfde manier als ik schrijf: één uur Othello per dag. De uitgave van Oxford, dat is de beste. Ik schrijf liever dan ik lees, maar ik doe het dus wel op dezelfde manier. Shakespeares Othello is echt poëtisch en wild.

Wat ik altijd doe: de structuur ontbenen, de poëzie ontbenen en tot de essentie komen. Ik verander geen jota, ik herlees niet. Ik heb geen tijd voor zelfkritiek. De fouten blijven staan en worden meegespeeld.

FILMISCH

Sigrid Vinks: Jan was dit keer wel erg enthousiast tijdens het schrijven. En dat merk je aan het resultaat. Ne Swarte is zeer filmisch. Bij elke productie kom je dichterbij jezelf. Altijd is theatermaken een constructie na diepe deconstructie. Confronterend? Uiteraard, zeer, maar als kunstenaar ga je niet voor minder.

Jan Decorte: Ne Swarte is geen imitatie van het leven en het is evenmin poppenkast. Ik heb Othello uitgebeend, uitgespuwd en gepoëtiseerd. En de dramaturgie, de structuur is compleet anders. Een voorbeeld? De eindscène, bijvoorbeeld, speelt zich duidelijk af in het hoofd van Othello.

Er zijn drie personages en één nevenpersonage. Wie heb je geschrap?

Ik heb niemand geschrap, maar al schrijvende kwam het zo uit dat Othello, Jago, Othello's vaandrig (officier), en Rodrigo, een Venetiaanse edelman, het verhaal zouden vertellen. Desdemona, Othello's vrouw, komt alleen aan het eind van het stuk even langs.

Speel je zelf Othello?

Neen, ik ben Orson Welles niet. Kris Van Trier speelt Othello. Hij is echt een fantastische Othello. En ik ben mezelf. Ik speel mee, maar ik sta buiten de actie. Ik heb geen tekst, ik improviseer. Dansen ga ik ook doen. En muziek maken.

En krijgt Kris een donkere verflaag over zich heen, zoals Hans Kesting in de eerste versie van Ivo Van Hove (Toneelgroep Amsterdam) of niet, zoals Kesting in de tweede versie?

Gekleurd? Nee hoor, ne swarte staat in de titel. De mensen zullen dat zo ook wel verstaan. Iemand zwart maken is toch hopeloos ouderwets?

Ja, die films met zwart geschoensmeerde witte acteurs dateren inmiddels van de jaren stillekens. Herinner je je de discussie in Nederland over de zwarte pietten die racistisch zouden zijn?

Als gisteren. Vind ik heel erg. Dat is agitprop.

Sigrid Vinks: Dat is bijna racisme in de omgekeerde richting. Die politieke correctheid is echt een kwalijke evolutie. Altijd maar dat vingertje klaar. Hoeveel onderwerpen inmiddels onbespreekbaar zijn! En de recensent beslist hoe relevant een stuk moet zijn.

Jan Decorte: Johan Simons (NTGent) vraagt een Marokkaan om Houellebecq te registreren. Dat is voor mij het eindpunt van het systeem. Daar houdt het op. Als ik een blinde Chinees met één been op de planken van de KVS zie, dan is de kous af voor mij. Bloet pakken ze subsidies af. "Ge moet meer diversifiëren in uw raad van bestuur en in uw voorstellingen", zeggen ze, terwijl we juist genoeg hebben voor ons twee. Dan zouden we nog twee Marokkanen moeten toevoegen en een Congolees voor de belichting. Daar heb ik tijd noch lust voor.

Wat met de racistische ressentimenten in het origineel van Shakespeare?

Ik werk niet met thema's. Dus ook niet met het thema racisme. Mijn stukken gaan altijd over alles en over niets. Over het leven.

Je stuk heet wel 'Ne Swarte'?

Shakespeare was in zijn tijd een bekende racist. The Merchant of Venice heeft hij The Merchant of Venice genoemd en niet Shylock, terwijl die marchand totaal van secundair belang is en de Joodse Shylock, die een vreemdeling is in Venetië, de grote tekst heeft. Maar de naam van een Jood mocht toen niet in de titel. Dat kon je toen niet ongestraft. Zoals ik nu niet ongestraft Ne Swarte als titel kan zetten. Dat zal niet zonder gevolgen blijven, hoewel die gevolgen wel zullen meevallen. 'Neger' of 'zwarte' is niet langer politiek correct, het moet 'een persoon van Afrikaanse afkomst' zijn.

Dat bekt minder lekker, natuurlijk.

Als mensen er racisme willen uithalen is dat hun zaak. Ik ben niet degene die met een vingertje gaat wijzen: "Kijk hiernaar en daarnaar, en naar zus en zo."

Dat is de grote fout van al die stand-upcomedians: die mensen kicken op topics, ze zijn altijd onderweg en hebben de wijsheid in pacht.

Dus: geen wijsheden of politieke correctheid in 'Ne Swarte'?

Sigrid Vinks: Wij doen aan politieke correctheid buiten de kunst. Politieke correctheid heeft niets met kunst te maken.

Jan Decorte: De mensen gaan na het stuk naar buiten met wat ze er zelf van maken. Zij hebben net als wij de vrijheid van denken en doen. Publiek komt naar theater om even bemind te worden.

Ik ben geen verspreider van wijsheden. Er is geen verhaal. Er is wel een verhaal, maar dat is bekend. En dat zal ook worden verteld. Alles staat in de tekst. De tekst is onze enige houvast, zoals bekend.

Het gaat je bij de oude bard uit de 16de eeuw om zijn taal?

Om de taal. Om de poëzie van de taal. Dat was wat me voor Shakespeare won toen ik hem leerde kennen op mijn negentiende.

Herinner je je nog hoe je Shakespeare leerde kennen?

Zeker wel. Ik had van mijn moeder Macbeth gekregen, in twee talen: Engels en ernaast de Nederlandse vertaling. Ik was van mijn sokken geblazen.

Over politiek correct gesproken, las je overigens de Nederlandse vertaling van Othello door Willy Courteaux? Die durft 'man met tulband'* niet eens te gebruiken, schrijft hij in een voetnoot, omdat tulband te tekenend is. Courteaux heb ik altijd hypercorrect gevonden. Maar ik zeg hem altijd vriendelijk goedendag als ik hem tegenkom, hoor.

LIEDJE

Kris Van Trier is Othello, Waas Rodrigo, Sigrid Jago. Waarom inviteerde je ook Herwig Ilegems?

Jan Decorte: Omdat ik Herwig graag zie en omdat hij een goede acteur is. Herwig zag ik dit keer zonder tekst het podium opgaan. Hij gaat dansen. Bij zo'n tekstrepetitie vroeg ik hem om aan het eind het liedje van Desdemona te zingen. "Doe er vooral uw goesting mee", zei ik. Het is dus zo dat hij aan het eind van het stuk de facto eventjes Desdemona is. Maar hij is gewoon Herwig, hoor.

Personages lijken niet langer aan je besteed?

Op theater is altijd veel te zien. Het principe personage is totaal ouderwets en achterhaald. Marlon Brando is en blijft toch Marlon Brando en Robert de Niro Robert de Niro? Die mensen hebben een flinterdun alibi. Het heet wel personage, maar voor de rest zijn die geheel zichzelf.

Sigrid, bij jullie vorige stuk

'Prometheus' deelde je met Jan de hoofdrol Prometheus. Dacht je hier dan niet aan Othello?

Ik ambieerde de rol van Othello niet. Waarom zou ik, als die van Jago speciaal voor mij werd geschreven?

Jan, vertaal je naar hier en nu of behoud je lekker de locaties Venetië en vooral Cyprus?

Ik vertaal niets. Alleen Aleppo komt er in voor, omdat Aleppo ook in het stuk van Shakespeare staat. Niet om een verwijzing naar de oorlog in Syrië te maken. Het schoot in mijn kop en ik schreef het heel vlug op. De tijdsbepaling is wel het heden. Elke dag is heden. Elke voorstelling is actueel omdat het elke dag speelt in het heden.

MYSTERIE

Sigrid, je schrijft in de korte perstekst: 'Met een radicale poëtische herschrijving ontbeent Jan Decorte de klassieke tekst. Onder de simpele vertelling schuilt een diepe waarheid die rechtstreeks aan het mysterie van het leven raakt.' En dat de impact van die waarheid niet anders kan dan beroeren. Wat is die waarheid?

Sigrid: Ik denk nu aan de tekst van Rodrigo, maar dit geldt voor het hele stuk. Daar zitten zoveel menselijke kleinheden en tegelijk zoveel grootse momenten in die allemaal samen komen en effectief raken aan de ziel. Jans radicaal poëtische vertelling gaat over de essentie. In het beste geval hebben mensen zich geamuseerd en werden ze ontroerd én verrast.

Zagen jullie zelf ook een ontroerende, verrassende, beklievende versie van Othello, film of theater?

Jan Decorte: Van Shakespeare is er ooit maar één goeie film gemaakt: Chimes at midnight door Orson Welles. Welles volgt Falstaff en haalt materiaal uit een handvol Shakepearestukken: Henry IV en V, Richard II en The merry wives of Windsor, met Welles als Falstaff. De imposante gevechtsscènes heb ik nog gebruikt in mijn bewerking van King Lear in 1982, toen ik les gaf.

Nu we toch terug zijn bij Welles en diens hoofdrollen. De foto die hoort bij 'Ne Swarte' toont Jan Decorte met twee met vet zwart onderlijnde ogen. Het zou niet de eerste keer zijn dat je de hoofdrol voor rekening neemt. Waarom nu niet?

Jan Decorte: Ik wou niet. Shylock wou ik nog wel doen, maar Othello is niets voor mij. Hamlet wilde ik graag (Amlett, 2001). Eigenlijk wil ik altijd de prins zijn. Als prins kan niets me deren. Ik heb altijd gezegd: 'Ik ben geen vader, ik ben een zootje.' Dat is een heel belangrijk statement. 'Ik ben een geitje opgevoed door twee Sint-Bernardshonden.' Die zin moet ik een keer twitteren.

Op vrijdag 28 oktober zag ik op het vtmnieuws hoe het geitje Hans door de twee tolerante honden Basiel en Julie wordt grootgebracht in het West-Vlaamse Damme. Dat is echt groot nieuws in vergelijking met die CETA-kul.

Martine Cuyt

** De noot is geen letterlijk citaat van Willy Courteaux (Meulenhoff/Manteau, 2007) maar veelzeggende beeldspraak van Decorte.*

productie Bloet |
coproductie Comp.Marius & Kaaithheater | **tekst & regie** Jan Decorte met Jan Decorte, Sigrid Vinks, Waas Gramser, Kris Van Trier, Herwig Ilegems | **decor** Jan Decorte, Johan Daenen | **kostuums** Jan Decorte, Sigrid Vinks, Sofie D'Hoore | **licht** Jan Decorte, Luc Schaltin

MEER THEATER, DANS EN CIRCUS

25/11-29/1	SUZE MILIUS Huis
30/11	CIE CECILIA Cabane
1/12	ARNO SCHUITEMAKER While we strive
6/12	HET TONEELHUIS/GUY CASSIERS De moed om te doden
16/12	ROMEO CASTELLUCCI The Minister's black veil
18/1	MILO RAU / IIPM & CAMPO Five easy pieces
27/1	MARLENE MONTEIRO FREITAS Guintche

27-28/1	KRIS VERDONCK Rain
28/1	CIE UNDERCLOUDS Funambus
20/1	TONEELGROEP AMSTERDAM Husbands and wives
1/2	STIJN MEURIS Stijn en de sterren
2/2	THOMAS RYCKEWAERT Golem
3-4/2	COLLECTIEF MALLUNÉS Forever Happily
8/2	THEATER STAP To belong
9/2	NDT 1 Scenic Route
15/2	MAATEN WESTRA HOEKZEMA Komiek/Freak
22/2	KARL VAN WELDEN Mars II
8/3	ALEXANDER VAN TOURNHOUT & BAUKE LIEVENS Dummy
9/3	KVS/VALENTIJN DHAENENS Domestica
9/3	BALLET VLAANDEREN Van Manen - Cherkaoui
23/3	LOD/JOSSE DE PAUW De Helden
29/3	CHRISTIAN RIZZO Ad Noctum
18/4	HZT/LUCAS DE MAN De man door Europa
20-21/4	HELKA/HELDER SEABRA urBach
26/4	CREW/ERIC JORIS & URLAND Explorer/Prometheus ontketend
6-11/5	KYOKO SCHOLIERS Misconnected
9-10/5	GROUPE ACROBATIQUE DE TANGER Halka
16/5	SKAGEN Uw rijk kome
19/5	SCHWALBE Schwalbe zoekt massa
24/5	HNRD/MIN HEE BERVOETS One Limited Space
27/5	DANIEL LINEHAN, HIATUS Un Sacre du Printemps
8-10/6	DE ROOVERS Blue Remembered Hills

CAFE

Voor en na de voorstelling kan je terecht in het café Barzoen om iets te eten of te drinken.

PARKEREN

Je kan een korting krijgen op je parkeertarief als je je parkingticket van Indigo laat valideren aan de ticketbalie.

Provincie
Antwerpen

Vlaanderen
verbeelding werkt

SOUDAL

Belfius

Koninklijke
Drukkerij Em. de Jong
Baarle-Nassau

PHILIPS

RONI-OM

dS De
Standaard

VAN
ROEY